

KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT OKUMALARI

Kadir Can DİLBER

© Copyright 2021

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-7679-90-9

Kitap Adı

Karşılaştırmalı Edebiyat Okumaları

Yazar

Kadir Can Dilber

Redaksiyon

Hava Koçulu

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kapak Resmi

Salvador Dali The Elephants

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

FIC019000

DOI

10.37609/akya.1665

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Nilsu ve Can'a.....

"Naturgeschichte beruht überhaupt auf Vergleichung."

"Dođa Tarihi Genel Olarak Karşılaştırmaya Dayanır."

Johann Wolfgang von Goethe

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

METODOLOJİK KARŞILAŞTIRMALAR

Zaman'ın Belleği'ne Bir Bakış	
Salvador Dali'den Borges'e, Carlos Fuentes'ten Murat Gülsoy'a Belleğin Keşfi	1
Saçmayı "Yasanın Önünde"ki "Duvar"a Asabilmek-Camus'tan Sartre'a, Kafka'dan Edgü'ye Saçma'nın Matrix Düzlemi.....	17
Kuzgun'un Kendiliğinde "Zaman Kırıntıları"nı Aramak - Bergson'un Dureé'sinden Heideger'in Dasein'ine "Estetik Zaman"	31
Anlatı Ormanlarında Saf ve Düşünceli (Bir) Romancı Olmak Yahut Beyaz Kale'den Baudolino'yu Selamlamak	47
Gogol'ün 'Palto'sundan 'Beyaz Mantolu Adam'ı Çıkarabilmek Nesne'nin Özne Simülakra'sı	67
Jose Saramago'dan Elif Şafak'a Filin Anlatısal Yolculuğu.....	85
Edebi Metinlerdeki Edimsiz Karakterler Üzerine Bir İnceleme	99
Ahmet Midhat Efendi'nin Romanlarında Geciktirim ve Sürpriz Tristram Shandy ve Sis Romanları Ekseniyle.....	111
J. P. Sartre'dan Erol Güngör'e Bulantı / Bunaltı Edebiyatı	129

2. BÖLÜM

İMGESEL KARŞILAŞTIRMALAR

"Odradek" in Belirsizliğinde "Yağmur'daki Kedi"yi "Semaver"de Kaybetmek Mimesis'in Odağında Einfühlung'u Keşfetmek.....	141
Birey'in Böcek'i Böcek'in Birey'i - Dostoyevski, Kafka ve Camus İzleğinde Aziz Nesin'in Böcek'lerini Yakalamak.....	159
"İpekli Mendil" in Hiçliğinde "Kara Koyun"u Bulabilmek - Hermes'in Gölgesindeki Edebi Hırsız.....	181
Yahya Kemal'in Şiirinde Aleksandr Puşkin Etkisi	195
Mitsel Figürler Yahut Prototipler - Yeni Bir Mitsel Figür Tasarımı: "Âsım"	207
Poe'nun "Ligeia" ve "Şişede Bulunan Not" Öykülerinde Tanpınar'ın "Geçmiş Zaman Elbiselerini" Aramak - Alice'in Düş(üş)ünde Düşsel Kronotop'u ve Anima'yı Yakalamak	223

Sonuç

Sonuç olarak, Türkiye'nin yaşadığı savaşlar, geçirdiği darbeler ve sosyolojik kırılmalar bir bunalıtı edebiyatı ortaya çıkardığı, Erol Güngör'ün tespitleri ile iki zıt kutup olan marksizm ve varoluşçuluğun birleştiği, aydın olarak bilinen Sartre'in *Bulantı* romanından sonra sahaya inerek azılı bir politikacı gibi komünist partinin peşinden gittiği sonrasında tekrar varoluşa yöneldiği, Türk aydınınının ise yeterli donanımına sahip olmadan aydın kimliğine büründüğünü dile getirir.

Erol Güngör'ün yaptığı sosyolojik tespitler, dönem edebiyatını teşhis etmekle kalmaz aynı zamanda dönemin siyasal düşünce yapısının da sosyolojisini haritalandırır. Sartre gibi felsefi düşünce sistemi kurmuş bir filozofun bile siyasal hareketlerin içerisine girebildiği dönem içerisinde düşüncesini değiştirip marksist olabildiğine değinen Güngör, insan sosyolojisinin de genlerini ayırt etmeye çalışır. Ona göre, varoluşçu bir evrenden marksist bir evrene geçmek olanaksız olduğu halde böyle bir düşüncenin yaygınlaşması toplum sosyolojisi içerisinde olanaklı hale geldiğini söyler. Çünkü birey sosyolojisinin yerini alan bilgi sosyolojisi çevresinde yer alan bütün varlıkları içerisine çeker ve kendine benzetir. Bunalıtı edebiyatını yaratan en önemli etkenlerin başında da karakterin bilgi sosyolojisinden bireye geçememesidir. Kafka ve Sartre'in düştüğü çıkmazlar edebi eserlerinde sosyolojik bir bunalım edebiyatı yaratırken Türk edebiyatı da bundan nasibini alır. Yazarların yüzleşmek zorunda kaldığı varoluşçuluk problemi, iktidar ve dönemsel siyasi sorunlar ile birleşince aydın kimliğine bürünen ancak aydın olamayan yeni bir tip ile karşılaşılır. Eserlerinde bulantı/bunalıtı kavramını karakterlerine aşıl原因 yazarların bunu yaparken de aslında bir tarafı seçtikleri dikkate alınırsa aydın kimliğinin tıpkı Dreyfus davasında olduğu gibi sağ ve sol diye ikiye bölündüğü görülmektedir.

Sartre'in *Bulantı* romanıyla yarattığı etki Erol Güngör'de kimlik kazanır. Erol Güngör'ün bakış açısı ve analiz kabiliyetiyle "bunalıtı edebiyatı" tabirini ortaya atmakla kalmaz, bunu derinlemesine analiz eder, çözümler sunar ve bunun temelinde yatan aydın sorunsalını açığa çıkarır.

Kaynaklar

- Demir, M. (2016). "Açık Bir Etkileşim Örneği: Bulantı Ve "Bunalıtı" Adlı Eserlerde Ortak Bir Üslup Özelliği Olarak Felsefi Söylem Biçimi", *Tübar*, XXXIX, Bahar, 2016. s. 77-92.
- Güngör, E. (1993). *Sosyal Meseleler ve Aydınlar*. İstanbul: Ötügen Yayınları.
- Hugo, V. (2004). *Sefiller*. (çev. Nurten Tunç). İstanbul: Oda Yayınları.
- İlhan, A. (2011). *Aydınlar Savaşı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Meriç, C.. (2007). *Mağaradakiler*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Murdoch, İ. (1981). *Sartre'in Yazarlığı ve Felsefesi*. (çev. Selahattin Hilav). Ankara: Yazko Yayınları.
- Özarslan, E. (2007). *Düşünce Ufuklarında (Erol Güngör'ün Sanat, Edebiyat, Dil ve Tercüme Hakkındaki Görüşleri)*. Ankara: Lotus Yayınları.
- Said, E. (1995). *Entelektüel, Sürgün, Marjinal, Yabancı*. (çev. Tuncay Birkan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sartre, J. P. (2017). *Aydınlar Üzerine*. (çev. Aysel Bora). İstanbul: Can Yayınları.
- Sartre, J. P. (1961). *Bulantı*. (çev. Selahattin Hilav). İstanbul: Ataç Kitabevi.
- Şeraiti, A. (2013). *Aydın*. (çev: Ejder Okumuş, Hicabi Kırlangıç ve Murat Demirkol). Ankara: Fecr Yayınları.
- Uturgauri, S. (1989). *Türk Edebiyatı Üzerine*. (çev. Atilla Özkırmılı). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Ülgener, S. (1983). *Zihniyet, Aydınlar ve İzm'ler*. Ankara: Mayaş Yayınları.

Kaynaklar

- Abasıyanık, S. F. (2004). *Semaver*. İstanbul: YKY.
- Anar, T. (2013). “Edebiyat Eserlerini Anlamak ve Yorumlamak İçin Farklı Bir Yöntem: Einfühlung Teorisi. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi Cilt/Sayı: XLVIII*, 23-46.
- Aristo. (1935). *On th Soul*. London: Harvard University Press.
- Baker, C. (1952). *Hemingway: The Writer as Artist*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Baker, C. (1981). *Ernest Hemingway, Selection Letters*. New York: Scribner.
- Barthes, R. (2006). *Yazının Sıfır Derecesi*. (çev. Tahsin Yücel). İstanbul : Metis Yayınları.
- Benjamin, W. (2015). *Kafka Üzerine*. (çev. Deniz Kurt). İstanbul: Altıkırkbeş Yayın.
- Baudrillard, J. (2010). *Nesneler Sistemi*. (çev. Oğuz Adanır, Aslı Karamollağlı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Chatman, S. (2001). Some Sunshine on “Cat in the Rain”. *Narrative, Vol. 9, No.2, Contemporary Narratology*, 217-222.
- Flaubert, G. (2005). *Letters about Madame Bovary*. New York: W.W. Norton & Company .
- Freud, S. (2016). *Psikanalize Giriş Dersleri*. (çev. Selçuk Budak). Ankara: Öteki Yayınları.
- Hagopian, J. V. (1963). Symmetry in “Cat in the Rain”. *College English, Vol. 24, No. 3* , 220-222.
- Hamacher, W. (1996). *Premises: essays on philosophy and literature from Kant to Celan*. (trans. Peter Fenves). London: Harvard University Press.
- Heidegger, M. (2007). *Sanat Eserinin Kökeni*. Ankara: De Ki Yayınevi.
- Hemingway, E. (2017). *The Short Stories of Ernest Hemingway*. (Edit. S. Hemingway) Newyork: Scribner.
- Hikmet, N. (1987). *Sanat ve Edebiyat Üstüne Yazılar*. (Haz. Aziz Çalışlar). İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Issi, A. C. (2018). “Alternatif Bir Okuma Denemesi Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerini Nesnelere Dolaşmak”.(Ed. A. Cüneyt Issi, Tuncay Bolat), *Hikâye Kuran Nesnelere*. Ankara: Hece Yayınları.
- Kafka, F. (2012). *Bütün Öyküler*. (çev. Kamuran Şipal). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Lipps, T. (1903). *Ästhetik*. Hamburg und Leipzig.
- Lodge, D. (1980). Analysis and Interpretation of the Realist Text: A Pluralistic Approach to Ernest Hemingway's “Cat in the Rai. *Poetics Today, Vol. 1, No. 4, Narratology II: The Fictional Text and the Reader*, 5-22.
- Lukacs, G. (1998). *Tarih ve Sınıf Bilinci*. (çev. Yılmaz Öner). İstanbul: Belge Yayınları.
- Morton, T. (2013). *Hyperobjects: philosphy and ecology after the end of the world*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Naci, F. (2008). *Sait Faik'in Hikâyeciliği*. İstanbul: YKY.
- Nowak, M. “The Complicated History of Einfühlung.” *Argument:Biannual Philosophical Journal*. 1.2, pp. 301-26.
- Platon. (1995). *Devlet*. (çev. Sabahattin Eyüboğlu, M. Ali Cimcoz). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Prandtl, A. (1910). *Die Einfühlung*. Leipzig.
- Schapiro, M. (1968). *The Still Life as a Personel Object-A Note on Heidegger and van Gogh*. Berlin, Heidelberg: In: Simmel M.L. (eds) *The Reach of Mind*. Springer.

- Steegmuller, F. (1939). *Flaubert and Madame Bovary, a Double Portrait* . New York: Farrar, Straus & Giroux .
- Stein, E. (2008). *Zum Problem der Einfühlung*. Freiburg im Breisgau: Herder.
- Tunalı, İ. (2008). *Felsefenin Işığında Modern Resim*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Vischer, R. (1873). *Über Das Optische Formgefühl: Ein Beitrag zur Aesthetik*. Leipzig: Credner.
- Wispé, L. (1987). History of the concept of empathy. In N. Eisenberg & J. Strayer (Eds.), *Cambridge studies in social and emotional development. Empathy and its development* (p. 17–37). Cambridge University Press
- Worringer, W. (1985). *Soyutlama ve Özdeşleşim*. (çev. İsmail Tunalı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Zizek, S. (2014). *Paralaks*. (çev. Sabri Gürses). İstanbul: Encore Yayınları.
- <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/stereotyping> (25/12/2019).

Sonuç olarak bireyin böceğe dönüşmesi hiçlik çerçevesinde ele alınırken bir kayayı yuvarlayan ya da kendini böcek gibi hisseden bireyin dönüştüğü absürt dünyada yok oluşunu ve böceğimsi varlıkların kapitalizmin gölgesinde canavarlaşarak her şeyi tüketirken aslında kendi kendilerinin sonlarını hazırladığını edebi metinlerin gölgesinde değerlendirmeye çalıştık.

Kaynaklar

- Camus, A. *Sisifos Söyleni*. (çev. Tahsin Yücel). İstanbul: Can Yayınları.
- Carroll, L. (2010). *Alice Harikalar Diyarında ve Aynadan İçeri*. (çev. Kıymet Erzincan Kına). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Dali, S. (1929). *The Great Masturbator*. (<http://www.museoreinasofia.es/en/collection/artwork/vi-sage-du-grand-masturbateur-face-great-masturbator>). 20.07.2018
- Dali, S. (1969). *Paris*. (<https://storage.googleapis.com/images.frenchly.us/2016/02/salvador-dali-walking-anteater-paris-france-1969.jpg>). 25.07.2018
- Daumier, H. (1831). *Gargantua, La Caricature*. (<https://www.royalacademy.org.uk/exhibition/daumier>) 02.08.2018.
- Deleuze, G.; Guattari F. (1990). *Kapitalizm ve Şizofreni 1*. (çev. Ali Akay). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Deleuze, G.; Guattari F. (1993). *Kapitalizm ve Şizofreni 2*. (çev. Ali Akay). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Dostoyevski, F. M. (1997). *Karamazov Kardeşler*. (çev. Leyla Soykut). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Dostoyevski, F. M. (2008a). *Yer Altından Notlar*. (çev. Nihal Yalaza Taluy). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Dostoyevski, F. M. (2008b). *Ölümler Eviden Anılar*. (çev. Nihal Yalaza Taluy). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Dostoyevski, F. M. (2010). *Suç ve Ceza*. (çev. Ergin Altay). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Gürbilek, N. (2011). *Benden Önce Bir Başkası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Jung, C. G. (2004). *Eşzamanlılık*. (çev. Levent Özşar). Bursa: Biblos Kitabevi.
- Kafka, F. (1983). *Taşrada Düğün Hazırlıkları*. (çev. Kâmuran Şipal). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kafka, F. (2001). *Sevgili Milena!*. (çev. Adalet Cimcoz). İstanbul: Say Yayınları.
- Kafka, F. (2014). *Dönüşüm*. (çev. Gülperi Sert). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kafka, F. (2016). *Babaya Mektup*. (çev. Cemal Erener). İstanbul: Can Yayınları.
- Lukacs, G. (1998). *Tarih ve Sınıf Bilinci*. (çev. Yılmaz Öner). İstanbul: Belge Yayınları.
- Marx, K. (2004). *Kapital 1*. (çev. Alaaddin Bilgi). Ankara: Sol Yayınları.
- Matticchio, F. (1957). *Metamorphosis*. (<https://www.flickr.com/photos/laurapopdesign/5491994307/>) 26.07.2018
- Nabokov, V. (2012). *Ada ya da Arzu*. (çev. Fatih Özgüven). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Nesin, A. (2016a). *Büyükklere Masallar 1*. İstanbul: Nesin Yayınevi
- Nesin, A. (2016b). *Büyükklere Masallar 2*. İstanbul: Nesin Yayınevi
- New, J. J.; German, T. C. (2015). "Spiders At The Cocktail Party: An Ancestral Threat That Surmounts Inattentive Blindness". *Evolution and Human Behavior*. Volume 36, Issue 3. pp 165-173.

- Nietzsche, F. (2001). *İyi ve Kötünün Ötesinde*. (çev. Ahmet İnam). İstanbul: Yorum Yayınevi.
- Sartre, J. P. (2013). *Özgürlük Yolları I, Yıkılış*. (çev. Gülseren Devrim). İstanbul: Can Yayınları.
- Solomon, R. C. (1981). *Introducing The Existentialist*. Cambridge: Hackett Publishing Company.
- Stevenson, R. L. (1998). *Dr. Jekyll ve Mr. Hyde*. (çev. Zarife Laçınler). İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Swift, J. (2006). *Gulliver'in Gezileri*. (çev. İrfan Şahinbaş). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Weber, M. (1999). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu*. (çev. Zeynep Gürata). Ankara: Ayraç Yayınevi.

hissettirir. Yaşar Kemal'in "Hırsız" öyküsünde açlığın sınırlarında gezinen Çakır karakterinin sürüklendiği çıkmaz, onu hırsızlık yapmaya kadar sürükler. Bu sürükleniş göstermeliktir ve yerini dürüstlük, azim ve başarı gibi kavramlara bırakır.

Hırsızın sürüklendiği hiçlik kavramına bakıldığında Nietzsche ve Camus'un perspektiflerinden Hermes'e farklı bir bakış açısı gelişir. Hermes, varoluşsal olarak hiçliğe sürüklenmektedir ve bunu yaparken de hafifliğin sınırlarında gezmektedir. Sait Faik'in "İpekli Mendil" öyküsüyle portre estetik açıdan mükemmelliğe ulaşır çünkü okur okuyabileceği en iddialı hırsızlık öyküsü ile karşı karşıyadır. Okur, Calvino'nun hafiflik kavramıyla bütünleşip, yaşamı avuçlarının içerisinde kadar hissettiği hırsızlık kavramını başka bir boyutta algılar. Beşinci boyuta akseden bu öykünün, hırsızlık kavramını dönüştürdüğü, ipeksi bir yaşamın sınırlarında ay ışığında gezindiği görülür. Bu, hiçlikte ve hafiflikte Calvino'nun "Kara Koyun" öyküsündeki hırsızlar ülkesinin fotoğrafı çekilirken ütopyik gibi görünse de günümüz algısına iğne sokan yazarın keskin zekâsı ile sert bir metin ile karşılaşılır. Metin, kara koyunlar olduğu müddetçe sürülerin dağılacağı, bu dağılımı fırsat bilen bireylerin iktidar kavramını üretip, önce polis kuvvetleri kurup sonrasında hapisaneler inşa edeceğini ima eder.

Sonuç olarak Hermes'in gölgesinde edebiyatın derinliklerinde bir o kadar ağır olan hırsızlık kavramını irdelerken duvara asılan portrenin sadece bunlarla sınırlı olmadığı edebiyatın daha da derinlerde farklı metinler barındırdığı, bireyin ise ağır olan yaşamı bu metinler aracılığıyla hafifletebileceği varsayılır. Bu varsayımın gerçekleşip gerçekleşemeyeceği yine metne girebilen ya da girmeye çalışan okurların bileceği bir şeydir. En nihayetinde ipekli mendiller böyledir işte, avucunun içinde sıkıtkça şekil değiştirir, avucunuzu açınca fıskırır ve kısacası bir yaşamı barındırır adı hırsızlık olsa bile.

Kaynaklar

- Binbir Gece Masalları*. (2009). (çev. Alim Şerif Onaran). İstanbul: YKY.
- Abasıyanık, S. F. (2004). *Semaver*. İstanbul: YKY.
- Barthes, R. (2006). *Yazının Sıfır Derecesi*. (çev. Tahsin Yücel). İstanbul: Metis Yayınları.
- Calvino, I. (1994). *Amerika Dersleri*. (çev. Kemal Atakay). İstanbul: Can Yayınları.
- Calvino, I. (1995). *Numbers in the Dark and Other Stories*. (çev. Tim Parks). Canada: Alfred A. Knopf Canada.
- Camus, A. (2009). *Başkaldıran İnsan*. (çev. Tahsin Yücel). İstanbul: Can Yayınları.
- Cioran, E. M. (2013). *Çürümenin Kitabı*. (çev. Haldun Bayrı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Cömert, B. (1999). *Mitoloji ve İkonografi*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Dostoyevski, F. M. (2017). *Şerefli Hırsız*. (çev. Hazal Yalın). İstanbul: Helikopter.
- Estin, C; Laporte, H. (2002). *Yunan ve Roma Mitolojisi*. (çev. Musa Eran). Ankara: Tubitak Yayınları.
- Hamsun, K. (2007). *Açlık*. (çev. Behçet Necatigil). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Homeros. (1971). *Odyseia*. (çev. Ahmet Cevat Emre). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Kemal, Y. (2002). *Sarı Sıcak*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Parla, J. (2011). *Türk Romanında Yazar ve Başkalaşım*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sartre, J. P. (2010). *Varlık ve Hiçlik*. (çev. Turhan İlgaz; Gaye Çankaya Eksen). İstanbul: İthaki Yayınları.

Puşkin'in şiirleri izleğinde Yahya Kemal'in bazı şiirlerinde etkiler görülür ancak bu durum yine şairin kendi mimetik çerçevesinde farklılaşır ve dönüşür. Burada şunu açıkça ifade etmek gerekir ki etkilenme olabilir ancak bunu başka bir şairin gölgesinde ya da şiirlerinde tamamen benzerlik olduğunu söylemek olanaksızdır. İki şairinde İspanya'da güzel bir dilberin görüntüsünden etkilenmeleri tesadüf olabilir ancak şiirdeki imgelerin dönüşümü kullanımı bir etkilenme olduğunu ortaya koyar. Sis imgesinin kullanımı ve söylemi Yahya Kemal'in çıkış noktasını Puşkin'den aldığını gösterir çünkü birisinde Gürcistan'ı diğerinde İstanbul'u kaybetme korkusu vardır. Aynı şekilde denize yazılan şiirlerde Fransız edebiyatının etkisi bariz görünse de imgelerin kullanımı ve denize yüklenen aidiyet ve yücelik birbiri ile örtüşür.

Sonuç olarak, Rus edebiyatının peygamberi olarak görülen Puşkin ile Türk şiirinin öncüsü ya da modern şiirin babası olarak görünen Yahya Kemal'i bazı şiirleri çerçevesinde değerlendirmeye çalıştık. Bunu yaparken de bazı imge ve söylem benzerliklerine değinerek etkilenmeler olsa da her şairin mimetik yapısının kendi evrenlerinde farklı bir dünya yaratmalarına imkân sağladığını belirttik.

Kaynaklar

- Behramoğlu, A. (2001). *Rus Edebiyatında Puşkin Gerçekçiliği*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Beyatlı, Y. K. (1970). *Eğil Dağlar*. İstanbul: Devlet Kitapları (Milli Eğitim Bakanlığı)
- Beyatlı, Y. K. (1974). *Kendi Gök Kubbemiz*. İstanbul: Yahya Kemal Enstitüsü Yayınları.
- Jakobson, R. (1971). *Eleştiri Özel Sayısı II*. "Sanat ve Gerçekçilik". (çev. Tahsin Yücel). C: XXIII. S: 234. s. 541-547.
- Lukacs, G. (1977). *Avrupa Gerçekçiliği*. (çev. Mehmet H. Doğan). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Puşkin, A. S. (1933). *Yüzbaşının Kızı*. (çev. Samizade Süreyya). Ankara: Akba Yayınları.
- Puşkin, A. S. (2000). *Bakır Atlı*. (çev. Azer Yaran). İstanbul: Cumhuriyet Dünya Klasikleri.
- Puşkin, A. S. (2006). *Seviyordum Sizi*. (çev. Ataol Behramoğlu). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Suçkov, B. (1982). *Gerçekçiliğin Tarihi*. (çev. Aziz Çalışlar). İstanbul: Adam Yayıncılık.
- Tanpınar, A. H. (1995). *Yahya Kemal*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (2013). *Edebiyat Üzerine Makaleler*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Yetiş, K. (1998). *Yahya Kemal I Hayatı*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.

Kaynaklar

- Atılğan, Y. (2004). *Aylak Adam*. İstanbul: YKY.
- Campbell, J. (2010). *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. (çev. Sabri Gürses). İstanbul: Kabalıcı.
- Çetişli, İ. (2014). "Mehmet Âkif'in İdeal Kahramanı: Âsım Ve Nesli." *Uluslararası 3 Ülke 3 Düşünür: Mehmet Âkif Ersoy, Muhammed İkbal, Bahtiyar Vahapzâde Sempozyumu*. Burdur. s. 1-11.
- Eliade, M. (1994). *Ebedî Dönüş Mitosu*. (çev. Ümit Altuğ). Ankara: İmge.
- Ersoy, M. A. (1966). *Safahat*. İstanbul: İnkılâp ve Aka.
- Fikret, T. (1910). *Haluk'un Defteri*. İstanbul: Tanin.
- Freud, S. (2007). *Sanat ve Sanatçılar Üzerine*. (çev. Kamuran Şipal). İstanbul: YKY.
- Fromm, E. (2014). *Rüyalar, Masallar, Mitler*. (çev. Aydın Arıtan, Kaan H. Ökten). İstanbul: Say.
- Frye, N. (2008). *Kudretli Kelimeler*. (çev. Selma Aygül Baş). İstanbul: İz.
- (2015). *Eleştirinin Anatomisi*. (çev. Hande Koçak). İstanbul: Ayrıntı.
- James, H. (2012). *Genç Bir Kadının Portresi*. (çev. Necla Aytür, Ünal Aytür). İstanbul: YKY.
- Jordaens, J. (1640). *Prometheus Bound*. (https://www.wga.hu/support/viewer_m/z.html) (07.06.2018).
- Kaplan, M. (1985). *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 3: Tip Tahlilleri*. İstanbul: Dergâh.
- Kemal, Y. (1984). *İnce Memed 3*. İstanbul: Toros.
- March, J. (2014). *Klasik Mitler*. (çev. Semih Lim). İstanbul: İletişim.
- Okay, O. (2007). *Âkif'ten Âsım'a, "Söyleşiler"*. Ankara: KTB.
- Raglan, L. (2004). "Mit ve Ritüel". (çev. Evrim Ölçer). *Milli Folklor Dergisi*. Sayı 61. s. 187-194.
- Rosch, E. H. (1973). "On the Internal structure of perceptual and semantic categories". *Journal of Experimental Psychology: Human perception and performance*. V. 1. p. 303-322.
- Roux, J. P. (1999). *Altay Türklerinde Ölüm*. (çev. Aykut Kazancıgil). İstanbul: Kabalıcı.
- Saydam, M. B. (2013). *Deli Dumrul'un Bilinci*. İstanbul: Metis.
- (2015). "Psikomitoloji: 'Ara-Da-Lığın' Bir Karmaşası Olarak İnşası". *Doğu Batı Dergisi*. Ankara: Doğu Batı. s. 33-80.
- Topçu, N. (2011). *Mehmet Âkif*. İstanbul: Dergâh.
- Tökel, D. A. (2009). "Mehmet Akif ve Mitoloji: Safahat'ta Mitolojik Arka Plân". *Mehmet Akif: Edebi ve Fikri Akımlar*. Ankara: TYB.
- Vermeule, B. (2013). *Edebi Karakterlere Niçin Önem Veririz?*. (çev. Müge Sözen). İstanbul: Alfa
- Wallace, D. (2014). *Büyük Balık*. (çev. Begüm Kovulmaz). İstanbul: YKY.
- Watt, I. (2014). *Modern Bireyciliğin Mitleri*. (çev. Mehmet Doğan). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Wittgenstein, L. (2014). *Felsefi Soruşturmalar*. (çev. Haluk Barışcan).

Bakhtin'in kronotop kelimesini düşsel olanla birleştirerek bu evrene girildiğinde her şey değişir ve bulanıklaşır. Uçan bir gemi efsanesinden belirsiz bir evin karanlık odasına girildiğinde her iki anlatıcının da yakalamaya çalıştığı şeyin yitip giden zaman olduğu görülür. Zamanı yakalama endişesi birisinde yaşamsal olarak ölüme meydan okuma olarak tezahür ederken diğesinde sanatsal olarak ölüme karşı çıkarılır.

Jung'un erkeğin içindeki kadınsal imgeye verdiği "anima", arketip olarak anne olgusuna kadar uzanırken her iki yazarda bu kavramın baskın olduğu görülür. Poe'nun "Ligeia"sında görülen mitsel olarak yeniden geri getirme -Orpheus Kompleksi- Tanpınar'da denenir ancak tekrar düşsel evrene bırakılır. Poe animayı sürekli canlı tutarak "an"ın içerisine hapsedmeyi denerken Tanpınar'ın için sadece bir düşsel yaratım olarak kalır. Poe'nun kadın imgesi üzerinden yarattığı sanat, Tanpınar'da sanat üzerinde yaratılan kadına dönüşür. Poe'nun "Ligeia"sı bir Tanrıça formunda iken Tanpınar'ın "Keti"si mitsel olarak "Afrodit'e yaklaşır.

Kaynaklar

- Bachelard, G. (2012). *Düşlemenin Poetikası*. (çev. A. Tümertekin.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Bakhtin, M. (2001). *Karnavaldan Romana*. (çev. S. Irzık.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Caroll, L. (2010). *Alice Harikalar Diyarı'nda Ve Aynadan İçeri*. (çev. K. Erzincan Kına). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Deleuze, G. (2015). *Anlamın Mantığı*. (çev. H. Yücefer). İstanbul: Norgunk Yayıncılık.
- Gilmore, R. (2000). *Alice Kuantum Diyarı'nda*. (çev. F. Kaynak). İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- Gülsoy, M. (2009). *Gece Kendini Fark Eden Hikâye*. İstanbul: Can Yayınları.
- Jameson, F. (2018). *Gerçekliğin Çelişkileri*. (çev. O. Koçak). İstanbul: Metis Yayınları.
- Jung, C. G. (2015). *Kişiliğin Gelişimi*. (çev. D. Olgaç). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Kemal, Y. (1974). *Kendi Gök Kubbemiz*. İstanbul: Yahya Kemal Enstitüsü.
- Konyalı, B. Ş. (2015). *Edebi Mekânın Poetikası*. Samsun: Etüt Yayınları.
- May, E. C. (2009). *Edgar Allan Poe: Öykü Üzerine Bir İnceleme*. (çev. H. Demir-Atay). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Morrison, C. C. (1967). "Poe's 'ligeia': An analysis". *Studies in Short Fiction*, 4(3), 234-244.
- Poe, E. A. (2000). *Şehrazat'ın Bin İkinci Gece Masalı*. (çev. H. F. Nemli). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Poe, E. A. (2017). *Bütün Hikâyeleri*. (çev. D. Körpe). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (1970). *Yaşadığım Gibi*. İstanbul: Türkiye Kültür Enstitüsü Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (2002). *Hikâyeler*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Todorov, T. (2004). *Fantastik*. (çev. N. Öztokat). İstanbul: Metis Yayınları.